УДК 656.225

І.В. ГІРІН, ст. викладач
Криворізький національний університет

ПРИНЦИПИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРАНСПОРТНО-ТЕХНОЛОГІЧНИХ СИСТЕМ

Ринкові відносини ставлять до транспорта жорсткі вимоги з прискорення часу доставки вантажів і пасажирів при мінімізації витрат на транспортування. Розвиток ринкових відносин та посилення конкуренції призвели до зменшення потенційної стійкості та надійності виробничо-транспортних комплексів. Між виробником вантажу та його споживачем створюється складна система транспортних взаємовідносин, які мають забезпечити високий рівень якості транспортного обслуговування вантажовласників. Одним із засобів підвищення ефективності доставки вантажів є економічно обґрунтований вибір тієї чи іншої ТТС для конкретних умов перевезень. При оцінці економічної ефективності транспортно-технологічних систем використовуються декілька методичних підходів, нижче зупинимося на декількох з них.

Структурний методичний підхід. Цей підхід до оцінки ефективності системи базується на визначенні значущості, пріоритетів серед факторів, методів, принципів та інших інструментів у їх сукупності з метою встановлення раціональності співвідношення та підвищення обґрунтованості розподілу ресурсів. Різновидом структурного підходу, що визначає важливість чинників у їх сукупності, є науково обгрунтований метод ранжирования. Перш ніж застосувати структурний підхід, рекомендується провести структуризацію проблеми.

Комплексний підхід При використанні цього підходу необхідно враховувати економічні, технологічні, технічні, організаційні, екологічні, соціальні, психологічні, політичні, демографічні та інші аспекти управління та їх взаємозв'язку. Не розгляд одного з цих обов'язкових аспектів управління може призвести до того, що проблема не буде повністю вирішена.

Системний підхід. Системний підхід полягає в комплексному дослідженні об'єктів як систем. Система складається з двох складових: - зовнішнє оточення, що включає в себе вхід, вихід системи, зв'язок із зовнішнім середовищем, зворотний зв'язок; - внутрішня структура, тобто сукупність взаємозалежних компонентів, що забезпечують процес впливу суб'єкта управління на об'єкт, трансформацію витрат у корисний результат та досягнення цілей системи. Визначення межі аналізованої системи є важливим, оскільки це відбиває інтерес суб'єктів. Наприклад, для залізничного перевізника аналізована система обмежена станцією відправлення та станцією призначення, а для оператора мультимодальних перевезень аналізована система включає види транспорту, на яких здійснюється перевезення, термінали, вантажовідправників і вантажоодержувачів, а також супутні послуги. Логістичні системи операторів мультимодальних перевезень характеризуються як відкриті, гнучкі та альтернативні. Ринкові відносини поєднують підсистеми цієї цілісної системи.

Логічний підхід. Доцільно застосовувати такі методологічні принципи діалектичної та формальної логіки, які є основою логічного підходу до виконання досліджень та практичної реалізації результатів: - принцип об'єктивності розгляду будь-якого об'єкта; - принцип всебічності розгляду об'єкта; - принцип історизму. Принцип об'єктивності розгляду вимагає при дослідженні будь-якого об'єкта виходити з нього самого, а не з думки суб'єкта про нього. Принцип всебічності розгляду передбачає вивчення об'єкта у всіх його зв'язках та відносинах. Принцип історизму полягає в тому, що об'єкт необхідно розглядати в розвитку, саморуху, зміні, тобто. вивчати його виникненя, переходи від одних стадій розвитку до інших аж до теперішнього часу, для того, щоб передбачити його майбутній стан.

Принцип адекватності забезпечується за рахунок: - відображення в економіко-математичних моделях реальних процесів та факторів, виділених на основі маркетингових досліджень ринку транспортних послуг; - обліку взаємообумовленості та взаємовпливу вантажних, транспортних, інформаційних (документарних) та фінансових потоків, а також стохастичності реальних процесів. Щоб вижити і розвиватися в ринковій економіці, оператору мультимодального перевезення необхідно найбільш повно задовольняти потребу клієнтури в перевезеннях при досягненні необхідного рівня якості обслуговування та забезпечення конкурентоспроможності на ринку транспортних послуг. У зв'язку з цим необхідно вибрати та обґрунтувати методи економічної оцінки рівня конкурентоспроможності логістичної транспортно-технологічної системи, створеної оператором мультимодального перевезення або рівня конкурентоспроможності комплексної мультимодальної перевізної послуги.